

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

VII. De Æquipollentia & Conuersione Propositionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

homo non currit, ut ultra unum, quem currere, aut non currere ad rem non facit, reliqui omnes non currant. Ad veritatem verò huius *utrumque homo currit*, sufficit dari duos homines currentes, quidquid sit de aliis, & ad veritatem huius *Neuter homo currit* duo homines non currentes sufficiunt quidquid de aliorum cursu, seu non cursu contingat. De oppositione propositionum Modalium exclusuarum, & exceptinarum dicam Punct. 8. & 10.

PUNCTUM VII.

De Equipollentia & Conuersione propositionum.

1 *E*quipollentia est duarum propositionum utroque extremo, eodem ordine participantium vis eadem à variis signis proveniens. Unde propositiones equipollentes mutuo se inferunt, & indifferenter possumus ista vel altera uti, quia utraque propositio equipollens eandem propter significationem habet, eisdemque conceptui formali correspondet & tantum in propositione vocali ex diversitate dictionum idem obiectum eodem modo significantium contingit.

2 Hæc propositionum equipollentia fit in propositionibus contradictoriis negatione præposita alteri earum. Exempli gratia, propositiones illæ contradictoriæ opponuntur, *Omnis homo est albus*, *Aliquis homo non est albus*. Cuiusque illarum negationem præponas, fiet alteri æquipollens, idem enim est dicere, *Non omnis homo est albus*, ac dicere, *Aliquis homo non est albus*, & idem sonat, *Non aliquis homo non est albus* ac *Omnis homo est albus*. In propositionibus contrariis fit æquipollentia præposita negatione propositionis subiecto, v.g. in his propositionibus contrariis, *Omnis homo est albus*, *Nullus homo est albus*, æquipollentia reperietur, si subiecto cuiuscumque illarum negationem postponas. Si enim dixeris: *Omnis homo non est albus*, idem erit ac dicere *Nullus homo est albus*, & si dixeris *Nullus homo non est albus*, idem erit ac si diceret *Omnis homo est albus*. In subalternis fit æquipollentia; quadam negatione præposita, & altera præposita eidem subiecto. Itaque si subiecto vnius propositionis ex his: *Omnis homo currit*, & *aliquis homo currit*, quæ subalternæ sunt, negationem præponas, & postponas, propositio, quæ tali subiecto gaudet, fiet alteri æquipollens, idem enim valet. *Non omnis homo non currit*, ac *aliquis homo currit*, & idem significat *Non aliquis homo non currit*, ac *Omnis homo currit*. In subalternis negatiuis vniuersalis potest fieri æquipollens particulari secundum præscriptam regulam, particularis verò non potest fieri æquipollens vniuersali per negationes illi superadditas, quia cum post subiectum habeat negationem, non, non potest ibidem altera addi: exempli gratia subalternæ negatiuæ sunt hæc *Nullus homo currit*, *aliquis homo non currit*, possumus dicere *Non nullus homo non currit*, & facere subalternantem æquipollentem subalternatæ inuariatæ, non tamen possumus dicere, *Non aliquis homo non currit*, ut subalternata fiat æquipollens subalternatæ inuariatæ, quia duplex illa negatio coniungi nequit.

3 Prædictæ regulæ solent hoc versiculo significari, ut facilis memorie mandentur:

Præ contradic. Post contra. Præ pſtque subalter.

Hoc est contradictoriis præponenda est negatio; contrariis postponenda; præponenda, & postponenda subalternis. Inuenta est hæc propositionum æquipollentia ut obscuræ propositiones in clariore resoluantur, ut plurimum autem deservit ut clare resoluantur in obscuriores terminorum multiplicatione.

4 Conuersio est duarum propositionum vnius ad alteram per extremorum transpositionem consequentia necessaria. Ex his propositio antecedens dicitur conuertens, & consequens conuersa appellatur. Conuersio est triplex: quædam simplex; alia per accidens; alia per contrapositionem. Conuersio simplex est illa, quæ fit per transmutationem terminorum seruata eadem propositionis quantitate. Hac ratione conuertuntur vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua, recte enim inferitur *Nullus homo est lapis*: ergo *nullus lapis est homo*, in qua illatione tantum fit terminorum transmutatio. Similiter recte arguitur *Aliquis homo est animal*: ergo *aliquid animal est homo*, in qua illatione tantum fit transmutatio terminorum sicuti in precedenti.

Conuersio per accidens est illa, in qua non solum ter-

mini transmutantur, sed etiam mutatur quantitas propositionis, & ex vniuersali fit particularis. Fit hæc conuersio in propositione vniuersali affirmatiua, & negatiua. Valet enim, *Omnis homo est animal*: ergo *aliquid animal est homo*. Similiter tenet consequentia, *Nullus homo est equus*: ergo *aliquis equus non est homo*, in quibus propositionibus fit terminorum transmutatio, & mutatur quantitas propositionum, siquidem ex vniuersalibus particulares deducimus.

Conuersio per contrapositionem fit, quando seruata quantitate propositionis extrema transmutantur, & ex finitis fiunt infinita per negationes infinitantes illis appositæ. Hac ratione conuertuntur vniuersalis affirmatiua, & particularis negatiua, valet enim *Omnis homo est animal*: ergo *omne non animal est non homo*: Item, *Aliquis homo non est animal*: ergo *aliquid non animal non est homo*, in quibus illationibus seruatur quantitas propositionum, & termini negationibus infinitantibus affecti transmutantur.

Circa hanc conuersionem obseruandum est, in conuersione affirmatiua debere supponi constantiam subiecti propositionis conuersæ, si enim hoc non subsistat, propositio erit falsa. Patet in his propositionibus *Omnis homo est ens*: ergo *omne non ens est non homo*, quarum prior est vera, & posterior falsa, quia illius subiectum videlicet *non ens* non subsistit, & ita de illo non potest aliquid affirmatiue prædicari, prædicatur autem in prædicta propositione esse *non homo*, hoc est esse aliquid distinctum ab homine quod est falsum. In conuersione verò negatiua, ut veritas conuersæ subsistat, supponenda est constantia subiecti conuertentis, alioquin conuersa falsa erit, exempli gratia, *Antichristus non est bonus*, est propositio vera, quia etiam si subiectum non subsistat est negatiua, & propositio de subiecto non supponenti negatiua vera est. Si tamen inferas: ergo *aliquid non bonum non est non Antichristus*, propositio erit falsa, quia subiectum *non bonum* supponit pro non bonis existentibus, omnia autem non bona, quæ de facto existunt, sunt *non Antichristus*, seu distincta ab Antichristo, & ita de nullo illorum potest negari esse *non Antichristus*. Si autem Antichristus existeret, propositio esset vera, quia aliquid non bonum videlicet ipse Antichristus, non esset *non Antichristus*, seu non esset distinctus ab Antichristo, & ita respectu illius verificaretur hæc propositio, *Aliquid non bonum non est non Antichristus*.

6 Est etiam obseruandum in his conuersionibus, ut apponatur integrum prædicatum ex parte subiecti quando fit transmutatio, quapropter si expressum non sit, exprimendum est, exempli gratia, si conuertenda sit hæc propositio *Aliquis homo currit velociter*, prædicatum currens in verbo imbibitum exprimendum est, dicendumque: ergo *aliquid currens velociter est homo*. Similiter cum dicitur *Nullus homo est omnis homo*, inferendum est: ergo *nihil quod sit omnis homo est homo*, pror enim propositio hunc sensum efficit. *Nullus homo est aliquid, quod sit omnis homo*, seruanda est etiam eadem suppositio ex defectu cuius hæc propositiones non conuertuntur, neque se inferunt *Homo est species*: ergo *species est homo*. Retinenda est insuper eadem ampliatio, ex defectu cuius hæc propositiones non conuertuntur, *Senex fuit iuuenis*: ergo *iuuenis fuit senex*. Sed debet aliquid assumi ad seruanda meandem ampliationem, quod fiet, si inferatur *Senex fuit iuuenis*: ergo *ille qui fuit iuuenis, est, vel fuit senex*.

7 Ex his conuersionibus conuersio simplex, & conuersio facta per accidens vtilissima sunt ad syllogismorum reductionem; conuersio verò per contrapositionem omnino est inutilis, nihil enim explicat sed potius multitudine negationum rem confundit.

8 Ut facile conuersionis regulas retineas, suppone tibi litteram *A* significare propositionem vniuersalem affirmatiuam; litteram *E* substitui ad significandam propositionem vniuersalem negatiuam; litteram *I* uti ad particularem affirmatiuam significandam, & litteram *O* substitui loco particularis negatiuæ, quod oportet etiam obseruari ad syllogismorum structuram cognoscendam, & his carminibus facile significatur:

Afferit A, negat E, sunt vniuersaliter ambo.

Afferit I, negat O, sunt particulariter ambo.

Deinde ut scias quæ propositiones simpliciter, quæ per accidens, quæ per contrapositionem conuertuntur, hæc carmina memoriæ retine:

Simpliciter

*Simpliciter Feci, conuertitur Eua per accidens
Alto per contra, sic fit conuersio tota.*

Hoc est, propositiones respondentes E, & I, contentis in hac dictione *Feci* conuertuntur simpliciter; respondentes E, & A, in hac dictione *Eua* appositis conuertuntur per accidens; respondentes verò A, & O, quibus constat hæc dictio *Alto* conuertuntur per contrapositionem.

PUNCTVM VIII.

De propositionibus Modalibus.

Modus secundum totam suam significationem extenditur ad quamque termini limitationem, seu restrictionem, quæ frequenter fit adiectiuo substantiuo adiuncto, veluti *homo iustus*. Propriè etiam aduerbiis significatur, quibus modus, quo res fit, significatur, veluti cum dicimus *Petrus currit velociter*, *Ioannes doctè arguitur*. In præsentem autem sumitur pro modo, qui prædicatum ad certam, & specialem materiam determinat. Materiam propositionum triplicem esse, videlicet necessariam, seu naturalem; remotam, seu impossibilem; & contingentem ostendi Punct. 2. Ex his materiis triplex resultat modus, *necessarius, impossibilis, & contingens*. His quartus additur videlicet *possibilis*, qui parum differt à contingentem, quia contingens hic sumitur pro eo, quod potest accidere, etiam si necessaribz existat, non pro illo quod potest esse, & non esse, quod specialiter contingens dicitur. Modi isti dupliciter possunt significari; per aduerbium, veluti cum dicimus *Petrus contingenter currit*, & per nomen adiectiuum, quo significatur in hac propositione, *contingens est Petrum currere*. Cum per aduerbium significatur, idem manet subiectum & prædicatum propositionis, & tantum modificat connexionem prædicati cum subiecto. Cum fit per nomen adiectiuum tota inuertitur propositio, & illa, quæ includebat subiectum & prædicatum, fit subiectum, de quo modus prædicatur, veluti cum dicimus, *Petrum currere est contingens*, *Petrum currere* est subiectum propositionis, de quo prædicatur illud extremum *contingens*.

Modalis, sicuti quælibet alia propositio, duplex est, quedam de sensu composito, alia de sensu diuiso. Modalis de sensu composito est illa, cuius extrema modo affecta componi possunt, seu inter se coexistere, veluti cum dicimus *hominem esse album possibile est*, rectè enim albedo cum homine componitur, idemque subiectum potest simul esse album, & esse hominem. Modalis de sensu diuiso est illa, quorum extrema modo affecta non possunt connecti, sed ad diuersa tempora debent referri, vt veritas propositionis subsistat, veluti cum dicimus *Iustum peccare possibile est*, quæ facit hunc sensum, possibile est hominem iustum in hoc tempore, peccare tempore sequenti. Vterque modus contingit in propositionibus de modo aduerbiali, seu adiectiuo.

Potest etiam modus significatus nomine, vel aduerbio poni inter extrema, quæ afficit, veluti cum dicimus, *Iustum possibile est peccare*, vel potest præponi aut postponi, veluti cum dicimus, *Iustum peccare possibile est*, aut *possibile est Iustum peccare*. Sunt nonnulli, qui asserant modum interpositum indicare sensum diuisum inter extrema modo affecta, & postpositum, vel præpositum sensum compositum arguere, hoc tamen gratis & absque vilo fundamento dicitur, sensus enim diuisus, & compositus in propositionibus modalibus, sicuti in quibuscumque aliis ex natura extremorum illorum compossibilitate, aut incompossibilitate inferendus est.

In propositionibus cuius modus nomine adiectiuo significatur reperitur dictum & modus. Modus dicitur prædicatum afficiens alia extrema, & dictum appellatur complexum illud, quod modo afficitur, veluti cum dicimus, *Petrum currere est possibile*, dictum propositionis appellatur illud complexum *Petrum currere*, & Modus dicitur aliud extremum videlicet *possibile*. In his propositionibus potest dictum, & modus affirmatiue significari, veluti cum dicimus *Petrum currere est possibile*. Potest etiam dictum affirmari, & negari modus, vt cum dicimus *Petrum currere non est possibile*. Potest etiam dictum negari, & modus affirmari, veluti cum dicimus *Petrum non currere est possibile*.

Possunt etiam negari dictum, & modus, veluti cum dicimus *Petrum non currere non est possibile*. Quadruplex hæc differentia affirmationis & negationis reperitur in quocumque ex quatuor modis assignatis *possibile, contingens, impossibile, & necesse*. Ex quo fit in omnibus modis simul sumptis sex supra decem propositiones fieri posse, quatuor in vnoquoque illorum, negationibus, & affirmationibus variatis. Significantur hæc omnes propositiones totidem vocalibus in his dictionibus reperiis, *AMABIMVS: EDENTVLI: ILIACE: PURPUREA*. Harum literarum significationis ordo hic est: in quacumque dictione quatuor vocales reperiuntur, quarum prima significat propositionem de modo possibili, secunda de contingentem, tertia de impossibili, quarta de necesse. Itaque quacumque propositio de possibili quomodocumque fit affirmata, vel negata, significanda est aliqua primâ vocali vnus dictionis ex his quatuor, & sic quacumque de contingentem aliqua secundâ vocali; & quacumque de necesse quartâ aliqua vocali vnus dictionis ex quatuor adductis. Insuper nota vocales in his dictionibus contentas tantum esse A, E, I, V: Harum A significat propositionem, in qua neque dictum, neque modus negatur. E significat propositionem, in qua negatur dictum, & non modus. I significat propositionem, in qua negatur modus, & non dictum. V significat propositionem, in qua vtrumque negatur, quæ hoc versiculo breuiter significantur:

E dictum negat: Ique modum: nihil A: sed V totum.

Iuxta hanc regulam facile erit quacumque propositionem ad aliquam ex his litteris reducere: si enim est de possibili, querenda est in aliqua initiali. Postea videndum est quid habeat affirmatum, & quid negatum. Si dictum & modus affirmatiue significantur, debet correspondere litteræ A; aliis debet esse initialis, quia est de modo possibili: respondebit ergo litteræ A huius dictionis *Amabimus*, in nullâ enim aliâ reperitur initialis A. Si dictum habeat negatum, & non modum, veluti in hac propositione *Petrum non currere est possibile*, debet respondere litteræ E, initiali alicuius dictionis ex dictis, quæ tantum reperitur in hac dictione *Edentuli*. Si modum habeat negatum & non dictum, veluti cum dicimus *Petrum currere non est possibile*, debet respondere initiali I, quæ tantum reperitur in hac dictione *Iliace*. Si vtrumque habeat negatum, veluti cum dicimus, *Petrum non currere non est possibile*, respondebit V initiali, quæ tantum reperitur in hac dictione *Purpurea*. Sic de omnibus aliis modis; propositio enim de *Necesse* dicto & modo negato respondet vltimæ litteræ huius dictionis *Amabimus*, quæ est V totum negans: De modo negato, litteræ vltimæ dictionis *Edentuli*, quæ est I modum negans: De dicto negato, vltimæ litteræ huius dictionis *Iliace* quæ est E dictum negans: De dicto & modo affirmato, vltimæ litteræ huius dictionis *Purpurea*, quæ est A nihil negans. Sic in aliis duobus modis, nullam enim propositionem compones de modo possibili, quæ non reperitur in aliqua prima vocali harum dictionum; neque de contingentem, quæ non fit in aliqua secunda vocali; neque de impossibili, quæ non inueniatur in tertia aliqua vocali; neque de necesse quæ non aliqua quartâ vocali significetur, iuxta significationem harum literarum, quam exprimit versiculus ille:

E dictum negat: Ique modum: nihil A: sed V totum.

Tota hæc doctrina de correspondentia propositionum prædictis dictionibus facillimè percipi potest, quæ si semel mente teneatur, verbo vno poterit æquipollentia, & oppositio omnium Modalium significari. Subscribo singulas dictiones, cum propositionibus illarum litteris respondentibus, vt facilius tota hæc doctrina memorie mandetur, & semel mandata haud facillè decidat.

AMABIMVS.

A- *Petrum currere est possibile.*
ma- *Petrum currere est contingens.*
bi- *Petrum currere non est impossibile.*
mus. *Petrum currere non est necesse.*

EDEN